

PDF hosted at the Radboud Repository of the Radboud University Nijmegen

The following full text is an Author's version which may differ from the publisher's version.

For additional information about this publication click this link.

<http://hdl.handle.net/2066/211545>

Please be advised that this information was generated on 2021-06-23 and may be subject to change.

**Het advies
voortgezet onderwijs:
is de overadvisering
over?**

Dr. Geert Driessen

ITS – Nijmegen
www.geertdriessen.nl

**Paper Onderwijs Research Dagen ORD 2005
30 mei – 1 juni 2005, Gent (BE)**

1. Achtergronden

- Sleutelpositie advies voortgezet onderwijs
- Betrokken partijen: leerlingen en ouders, klasgenoten en hun ouders, groepsleerkrachten, directeuren, v.o.-scholen, schoolbesturen, samenwerkingsverbanden binnen gemeente -- met allemaal eigen wensen
- Overadvisering: bij gelijke competenties sommige groepen van leerlingen hogere adviezen
- Meritocratisch principe: brede of beperkte interpretatie
- Consequenties: negatief of positief

2. Vraagstellingen

- Welke relaties zijn er tussen cognitieve en niet-cognitieve competenties, achtergrondkenmerken van leerlingen en klassen/basisscholen en het advies v.o.?
- Zijn er daarbij verschillen in het gewicht van die competenties en kenmerken in relatie tot het advies?
- Is er ten aanzien van sommige groepen van leerlingen sprake van overadvisering?

3. Steekproeven

- Cohortonderzoek Primair Onderwijs ('PRIMA')
- Vijfde meting: 2002/2003
- Beschrijvende analyses: representatieve steekproef van 5664 leerlingen in 497 groepen 8
- Verklarende analyses: totale steekproef van 7883 leerlingen in 519 groepen 8

4. Variabelen

- *Advies*
- *Cognitieve competenties:*
intelligentie, loopbaanvertraging, taal-, reken- en leesprestaties
- *Niet-cognitieve competenties:*
etnische breuk, sociaal milieu, zelfvertrouwen, werkhouding, sociaal gedrag, aanspreekbaar in het Nederlands, inzet
- *Achtergronden leerling:*
sekse, opleiding ouders, etniciteit
- *Achtergronden klas/school:*
% 0.25-lln., % 0.90-lln., cognitief klasniveau, richting school, gemeentetype

5. Analyses

- Variantie- en covariantie-analyse
- Multilevel-analyse

6. Het advies (in %)

vmbo-pro – vmbo-lwoo/bbl	6
vmbo-bbl – vmbo-kbl	17
vmbo-kbl/gl – vmbo-tl	27
vmbo-tl/havo – havo	26
havo/vwo – vwo	25

7. Competenties, naar advies

	vmbo- <i>lwoo</i>	vmbo- <i>kbl</i>	vmbo- <i>tl</i>	havo	vwo	tot.	<i>eta</i>
Intelligentie	22	24	26	27	29	26	.43
Onvertraagd (%)	47	66	77	88	94	81	.32
Taalprestaties	1081	1096	1113	1129	1151	1122	.60
Rekenprestaties	104	110	115	121	127	118	.73
Leesprestaties	35	43	52	61	73	57	.72
Sociaal milieu	3.0	3.2	3.5	3.7	3.9	3.6	.39
Etnische breuk	2.2	2.0	1.8	1.6	1.5	1.7	.22
Aanspreekbaar	4.3	4.4	4.5	4.6	4.7	4.5	.29
Inzet	3.0	3.2	3.3	3.4	3.5	3.3	.33
Zelfvertrouwen	3.6	3.7	3.8	3.8	4.0	3.8	.17
Werkhouding	2.9	3.1	3.3	3.5	3.8	3.4	.38
Gedrag	3.4	3.5	3.6	3.7	3.8	3.7	.17

8. Competenties, naar opleiding ouders

	Opleiding ouders					<i>eta</i>
	lo	lbo	mbo	ho	tot.	
Advies	2.7	2.9	3.5	4.1	3.5	.39
Intelligentie	25	25	27	28	26	.22
Onvertraagd (%)	54	72	84	89	81	.24
Taalprestaties	1091	1110	1124	1135	1122	.35
Rekenprestaties	113	115	118	122	118	.32
Leesprestaties	45	51	57	64	57	.36
Sociaal milieu	2.9	3.3	3.7	3.9	3.6	.40
Etnische breuk	3.5	1.9	1.6	1.5	1.7	.56
Aanspreekbaar	4.1	4.5	4.6	4.7	4.5	.34
Inzet	3.3	3.3	3.3	3.4	3.3	.10
Zelfvertrouwen	3.8	3.8	3.8	3.8	3.8	.04
Werkhouding	3.3	3.3	3.4	3.6	3.4	.15
Gedrag	3.5	3.6	3.7	3.7	3.7	.11

9. Competenties, naar etniciteit

	Etniciteit							<i>eta</i>
	aut.	mix	Sur./ Ant.	Turks	Mar.	ov. all.	tot.	
Advies	3.5	3.6	3.1	2.8	2.8	3.3	3.5	.18
Onvertraagd (%)	84	80	71	62	54	62	81	.20
Taalprestaties	1126	1125	1105	1085	1095	1109	1122	.29
Rekenprestaties	119	119	114	114	113	116	118	.18
Leesprestaties	58	59	49	45	47	53	57	.22
Sociaal milieu	3.7	3.5	3.1	3.0	2.8	3.2	3.6	.34
Etnische breuk	1.4	2.0	2.9	3.8	3.9	3.5	1.7	.86
Aanspreekbaar	4.6	4.5	4.3	3.9	4.1	4.3	4.5	.42

10. Advies en cognitieve competenties en leerlingachtergronden

	Model					
	0	1	2	3	4	5
Intercept	3.3					
Taalprestaties		.05	.05	.05		
Rekenprestaties		.66	.62	.63		
Leesprestaties		.25	.24	.23		
Intelligentie			.11	.08		
Loopbaan (ref.=onvertr.)			-.22	-.20		
Sekse (ref.=meisje)				-.09		
Opleiding				.10		
Etniciteit (ref.=aut.):						
. mix				n.s.		
. Sur/Ant				n.s.		
. Turks				.10		
. Marokkaans				.12		
. overig				.21		
Interacties					-.01	-
opl*etn, opl*prest					-.18	
Overige interacties						n.s.
sekse, opl, etn, prest						
<i>Verklaarde varianties</i>						
Klasniveau	14.4	58.6	59.6	60.3	60.8	60.8
Leerlingniveau	85.6	70.3	71.0	71.6	72.1	72.3
Totaal		68.6	69.4	70.0	70.5	70.6

n.s.: niet significant, cursief: $p < .01$, vet: $p < .001$

11. Advies en cogn. competenties, leerling-achtergronden en niet-cogn. competenties

	Model			
	0	1	2	3
Intercept	3.3			
Taalprestaties		.05	.05	.04 (.13)
Rekenprestaties		.66	.63	.58 (.43)
Leesprestaties		.25	.23	.21 (.27)
Intelligentie			.08	.07 (.03)
Loopbaan (ref.=onvertr.)			-.20	-.18 (-.06)
Sekse (ref.=meisje)			-.09	-.04 (-.02)
Opleiding			.10	.08 (.06)
Etniciteit (ref.=aut.)				
. gemengd			n.s.	.09 (.02)
. Sur/Ant			n.s.	.15 (.02)
. Turks			.10	.17 (.04)
. Marokkaans			.12	.18 (.04)
. overig			.21	.25 (.05)
Sociaal milieu				.11 (.06)
Aanspreekbaar				.12 (.05)
Inzet				.20 (.06)
Zelfvertrouwen				.04 (.02)
Werkhouding				.10 (.06)
Gedrag				-.05 (-.03)
<i>Verklaarde varianties</i>				
Klasniveau	14.4	58.6	60.3	61.8
Leerlingniveau	85.6	70.3	71.6	73.1
Totaal		68.6	70.0	71.5

n.s.: niet significant, cursief: $p < .01$, vet: $p < .001$

12. Overadvisering naar etniciteit

	Model				
	0	1	2	3	4
Intercept	3.3				
Etniciteit (ref.=aut.):					
. gemengd		n.s.	n.s.	n.s.	n.s.
. Sur/Ant		-.50	n.s.	n.s.	n.s.
. Turks		-.66	n.s.	<i>.10</i>	n.s.
. Marokkaans		-.70	n.s.	.12	n.s.
. overig		-.19	.13	.21	.19
Taalprestaties			.05	.05	.05
Rekenprestaties			.66	.63	.63
Leesprestaties			.25	.23	.23
Intelligentie				.08	.08
Loopbaan (ref.=onvertr.)				-.21	-.21
Sekse (ref.=meisje)				-.09	-.09
Opleiding				.10	.10
% 0.25-IlIn.					-.03
% 0.90-IlIn.					n.s.
<i>Verklaarde varianties</i>					
Klasniveau	14.4	29.6	58.8	60.3	62.1
Leerlingniveau	85.6	1.5	70.4	71.6	71.6
Totaal		5.5	68.7	70.0	70.2

n.s.: niet significant, cursief: $p < .01$, vet: $p < .001$

13. Conclusies

- Taal-, reken- en leesprestaties verklaren 70% van de variantie in adviezen
- Andere cognitieve competenties en leerlingachtergronden voegen daar 1.5% aan toe
- En niet-cognitieve competenties nog eens 1.5%
- Rekenprestaties hebben de meeste verklaringskracht

- Geen overadvisering allochtone leerlingen
- Evenmin in grote steden
- Of in lager presterende klassen